

ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ З ПРОЯВАМИ ЛІДЕРСТВА У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Сучасний світ з постійними соціальними змінами створює потребу у швидкій адаптації до його умов та необхідність у вихованні професійно компетентного, конкурентоспроможного молодого фахівця – лідера, здатного до ефективного прийняття рішень і несення відповідальності за свої дії.

Проблемі лідерства присвячено роботи таких дослідників, як К. Левін, Д. МакГрегор, М. І. Льюїс, І. Г. Лукманова, А. Н. Немчин, Б. Д. Паригін. Вивченню психологічних особливостей вікових періодів займалися такі вчені, як, Б. Г. Афанасьєв, Л. І. Божович, Л. С. Виготський, В. П. Зінченко, О. В. Скрипченко та ін. Особливості прояву акцентуації характеру в підлітків вивчали С. І. Подмазін, М. В. Савчин, Л. Д. Столяренко та ін.

Метою нашого дослідження стало встановлення зв'язку акцентуації характеру з проявами лідерства у підлітковому віці. На теоретичному етапі дослідження встановлено, що під лідерством прийнято розуміти один з процесів організації і управління соціальною групою, якій сприяє досягненню групових цілей за оптимальний термін і з оптимальним ефектом, детермінований пануючими в суспільстві соціальними відносинами [2].

Психологічний зміст підліткового періоду пов'язаний з перебудовою старої дитячої соціальної системи, де вирішальна роль у розвитку належить соціальним відносинам. Загальна перебудова особистості впливає на рівень прояву його активності у групі, що збільшує або зменшує його статусність у ній та значною мірою визначає формування такого соціально-психологічного утворення, як лідерство [4 с. 194].

Відхилення у становленні особистості підлітка спричинюються здебільше негативними умовами соціальних чинників, саме на цей період припадає можливе проявлення акцентуації характеру [1]. Як зазначає А. Є. Лічка, акцентуації характеру – це крайні варіанти норми, при яких окремі риси характеру занадто посилені, через що виявляться вибіркова вразливість до певних психогенних впливів при підвищеній стійкості до інших [3 с. 5].

На емпіричному етапі дослідження для вивчення лідерства були використані: методика «Експрес-тест самооцінки лідерства» та діагностичний опитувальник Л. В. Румянцевой (ДСЛ-81). Для вивчення акцентуації характеру використаний патохарактерологічний діагностичний опитувальник А. Є. Лічка. Для аналізу емпіричних даних були застосовані методи кількісної й якісної обробки. Дослідження було охоплено 30 учнів восьмого класу середньої загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №128 м. Києва.

У результаті проведеного емпіричного дослідження на основі співставлення даних щодо акцентуації характеру та прояву лідерства у підлітків було встановлено наявність

взаємозв'язку між ними. Виявлено, що підлітки з «гіпертимною» (50%) та «істероїдною» (50%) акцентуаціями характеру відзначаються «високим» рівнем лідерства, що проявляється в «авторитарному» стилі. Підлітки з «сензитивною» (50%) та «психастенічною» (50%) акцентуацією характеру відзначаються «середнім» рівнем лідерства, що проявляється у «демократичному» стилі. Також виявлено, що підлітки з «шизоїдною» (50%) та «конформною» (50%) акцентуацією характеру відзначаються «низьким» рівнем лідерства, що проявляється у «ліберальному» стилі.

Отримані дані мають практичну значущість для педагогів і батьків, оскільки урахування зв'язку акцентуацій характеру з особливостями прояву лідерства сприятиме кращому встановленню контакту та оптимізації взаємин з підлітками.

Список літератури

1. Акцентуації в характері підлітків [Електронний ресурс] // pidruchniki. com – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/18791228/psihologiya/aktsentuatsiyi_harakter_i_pidlitkiv
2. Капрара Дж. Психология личности / Дж. Капрара, Д. Сервон. – СПб., 2003 – 5с.
3. Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков [Електронний ресурс] / А. Е. Личко // Изд. 2-е доп. и перераб.. – 1983. – Режим доступу до ресурсу: http://pedlib.ru/Books/2/0359/2_0359-80.shtml.
4. Савчин М. Н., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний осібник. – К.: Академвидав. 2005. – 360 с. (Альма-матер).

Науковий керівник: Романенко О. В., д-р психол. наук, професор